

Юлія Богданова¹, Ігор Копиляк²

¹ старший викладач кафедри дизайну архітектурного середовища,
Національний університет «Львівська політехніка», Львів.
e-mail: Yuliia.L.Bohdanova@lpnu.ua
orcid: 0000-0002-9528-0038

² старший викладач кафедри дизайну архітектурного середовища,
Національний університет «Львівська політехніка», Львів.
e-mail: ihor.m.kopyliak@lpnu.ua
orcid: 0000-0003-4318-3145

ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРИ КЛУБНИХ БУДІВЕЛЬ ЛЬВОВА

© Богданова Ю., Копиляк І., 2022

<https://doi.org/10.23939/sa2022.02.025>

Показано історію формування архітектури клубів Львова від початку становлення до наших днів. Сучасні тенденції розвитку суспільства вказують на те, що існує гостра потреба в будівлях і просторах для культурної діяльності численних товариств та організацій. Останнім часом, внаслідок різноплановості міського життя, з'являються нові форми громадського спілкування, а отже, і нові типи споруд, у яких таке спілкування відбувається. Соціальні умови кожної суспільно-економічної формації позначаються на типі будівлі, надають їй нове соціальне значення та структуру. Тому, щоб передбачити розвиток багатофункціональних культурно-просвітницьких об'єктів на сьогодні, визначити їх оптимальну функціональну структуру та об'ємно-просторове вирішення глядацької зали, здатної існувати за різного виду заходів, необхідно знати та використовувати архітектурний досвід минулих часів, коли культурно-просвітницькі будівлі та клуби стають найбільш популярними як на наших теренах, так і у світі.

Ключові слова: культурно-просвітницькі установи, клубні будівлі, народний дім, палац культури і техніки, будинок культури, коворкінг, соціальний хаб.

Постановка проблеми

Традиції клубів у Львові мають давню історію, впродовж якої вони тісно переплелися з діяльністю культурно-просвітницьких установ, що існували тут з давніх часів. Клубні будівлі виникають у Галичині вже в XIX ст., а перед початком II Світової війни формується мережа, що рівномірно охоплює території. Народні доми, читальні «Просвіти», будинки товариств та спілок стають справжніми осередками культурного життя краю. На сьогодні більшість клубів далі функціонують за своїм першопочатковим призначенням, проте загалом суспільне життя зазнало змін і це вплинуло на об'ємно-просторове вирішення, розміри, розташування та типологію цих об'єктів. Нові виклики щодо проектування клубних будівель вимагають глибокого аналізу вже існуючих історичних об'єктів, а також опрацювання пропозицій, які б відповідали вимогам сучасності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

На сьогодні окремі культурно-просвітницькі будівлі та персоналії, пов'язані з їх будівництвом, відображені в наукових працях В. Чепелика (Чепелик, 2000), В. Вуйцика та Р. Липки (Вуйцик, Липка, 1987), О. Ноги (Нога, 2009), І. Жука (Жук, 1996), Ю. Бірюльова (Бірюльов, 2005), Б. Черкеса та

О. Грицюк (Черкес, Грицюк, 1999), В. Проскурякова (Проскуряков, 2000) та О. Стояновського (Проскуряков, Стояновський, 2000), Н. Божко та Л. Цубова (Божко, Цубов, 2016), проте питання функціонування клубів у сучасних реаліях розвитку міст потребує подальшого вивчення та опрацювання.

Мета статті

Нові форми проведення дозвілля виникли внаслідок змін способу та якості життя. Це у різні історичні часи зумовлювало нові типи просторів та будівель, в яких проходило спілкування різних груп суспільства, що об'єднувалися навколо спільних інтересів. Метою публікації є історичний огляд культурно-просвітницьких та клубних будівель Львова та встановлення нових об'єктів, які з'явилися нещодавно та стрімко розвиваються.

Виклад основного матеріалу

Перші згадки про культурно-просвітницькі будівлі починають з'являтися на території України на початку XI ст. Першопочатково вони були переважно освітніми і найпопулярнішою з них була бібліотека Ярослава Мудрого, що розташовувалася на території Софійського Собору в Києві. У "Повісті минулих літ" є згадка про неї, яка датується 1037 р. Клуби виникають у середині XIX ст., спочатку як спілки у містах, які об'єднують людей за спільними інтересами: певного кола, професії, відпочинку, розваг, занять спортом і т. ін. Згодом для них починають зводити різноманітні будівлі. У селах основним призначенням клубів було поширення культури та знань. При них діяли бібліотеки, читальні, книжкові магазини, лекційні й театральні зали, працювали різноманітні курси та гуртки.

Одним із найстаріших культурно-просвітницьких об'єктів Львова вважається Єзуїтський колегіум. Спочатку монахи перебували у дерев'яних будинках, дарованих їм Софією Гельцовою в 1589 р. Після перетворення резиденції в колегіум, у 1608 р., вони надалі проживали та проводили навчання у цих дерев'яних будівлях, тільки значно модернізованих та збільшених. Від 1610 до 1660 рр. єзуїти збудували величний бароковий костел святих апостолів Петра та Павла за зразком церкви Іль-Джезу в Римі. Тільки після його посвячення монахи взялися за будову мурованого колегіуму. Розташування цього навчального закладу на межі міста дало змогу створити потужний оборонний монастирський комплекс, що не тільки прилучився своїм виникненням до зміцнення міських стін, а й провадив просвітницьку діяльність. Побудований на засадах архітектури бароко, він вражає своєю монументальністю. Окрім самого колегіуму, господарських приміщень та келій, заклад мав ще велику бібліотеку (Grzegorz Łuszczak. Nauczyciele i wychowawcy szkół jezuitckich we Lwowie 1608–1773). Відомими для широкого загалу випускниками цієї навчальної інституції були гетьман Богдан Хмельницький та князь і воєвода руський Ярема Вишневецький. На початку XVIII ст. єзуїти побудували поруч ще й школу. Тривалий час, аж до касації у 1773 р., колегіум провадив свою діяльність відсторонено від життя та потреб міста. Проте після єзуїтів, у стінах цієї будівлі, аж до 1848 р. діяв "губерніум" і чи не всі урядові установи міста. Можливо, це вплинуло на загальну доступність об'єкта для городян і вже від кінця XVIII–першої половини XIX ст. є відомості про вистави професійних гастрольних труп, а також місцевих театральних колективів, що відбувалися у будинку колишнього єзуїтського колегіуму.

Греко-католицька духовна семінарія розпочинає своє функціонування у Львові у 1783 р. Саме тут було закладено основу подальшого розвитку на шляху до виховання майбутніх українських громадських і культурних діячів, які вирости і сформувалися у Львові. Так, у 1838 р. Львівську духовну семінарію закінчив Маркіян Шашкевич – очільник товариства "Руська трійця" та ініціатор видання альманаху "Русалка Дністрова". Певний час це місце було для українців центром тяжіння та просвітлення, колискою їхнього культурного життя, аж поки на руїнах старого університету, у 1852 р., був збудований Народний дім. Архітектура будівлі, яку запроєктували В. Шмідт та С. Гавришкевич, вирішена у стилі бідермаєр. Після переобладнання головної зали, виконаної за проектом

А. Опольського, тут з'явилася сцена та парадні сходи для публіки. У стінах Народного дому функціонувала чоловіча гімназія з українською мовою навчання, вели свою роботу різні гуртки і культурні товариства, діяли бібліотека та музей (Центр міської історії. Вул. Театральна, 22 – Будинок офіцерів). Ця будівля, аж до 1945 р., була своєрідним клубом української громади Львова, де вирувало активне життя і вирішувалися політичні, економічні та культурні питання, пов'язані з її діяльністю.

З початком ХХ ст. Львів та Галичина зазнають активного економічного та культурного розвитку, що відображено і у будівельній галузі, яка починає швидко набирати темпи. Зводяться сотні будинків, які вплинули на зміну загального образу міста. Це було спричинено доброю ринковою кон'юктурою та активним демографічним ростом населення, яке в період 1890–1914 рр. збільшилось практично вдвічі. Львів увійшов у час свого розквіту, який був охарактеризований насамперед зростанням кількості будівельних інвестицій, спорудженням великих адміністративних, громадських та житлових будівель, вирішенням нагального питання комунальної інфраструктури каналізації та водопостачання, а також прокладанням сотень нових вулиць і розвитком нових районів міської забудови. Це дало поштовх і до зміни планувальних рішень культурно-просвітницьких будівель. Майже у кожній з них було обладнано багатофункціональні зали, де переглядали спектаклі, проходили дебати та виступи, а потім почали переглядати кінофільми.

У багатьох містах України архітектура модерну отримала національне забарвлення, запозичуючи мотиви з народного будівництва – форми дахів, віконних і дверних отворів, майолікові вставки з національною орнаментикою й інші декоративні елементи мистецтва. Ініціатором таких поглядів на архітектуру в Галичині був І. Левинський, який збудував об'єкти, які стали найкращими зразками втілення української традиції. Першим із них був будинок страхового товариства “Дністер” у Львові, зведений у 1905 р. за проектом І. Левинського, Т. Обмінського та О. Лушпинського. Цей об'єкт багатофункціонального призначення мав приміщення банку, кількох товариств, зокрема і для української спортивної спілки “Сокіл”, яка отримала там один із перших спортивних залів. Характерним атрибутом стильового вирішення будівлі стали експресивні силуети даху з дерев'яною вежею, які потім активно використовувалися в інших об'єктах, що створювалися на замовлення української громади: у Гімназії і бурсі Українського педагогічного товариства (1906–1908 рр.), Домі академічної громади (1905 р.) та численних народних домах.

Архітектура Львова між двома світовими війнами поставала за дуже складної економічної ситуації. Спочатку це була відбудова міста після руйнації, завданої Першою світовою війною, а потім важкий вихід зі світової економічної кризи 1929–1932 рр. З огляду на це, вражає та велика кількість будинків, що постали в короткий час активного будівельного руху 20-х–другої половини 30-х рр. ХХ ст. Нестача фінансів, економічна та політична нестабільність, великий рівень безробіття залишалися важливими суспільними проблемами. Унаслідок цього розвиток Львова провадився міським урядом, який пропагував створення різноманітних суспільних товариств та організацій, що мали самі збирати кошти на власні потреби і реалізовувати необхідні їм об'єкти. Проте в період міжвоєнного двадцятиліття місту все ж вдалося не тільки розвинути промисловість, але й звести велику кількість будинків громадського та житлового призначення.

Теоретичні праці початку ХХ ст. виголошували думку, що людина, окрім місця праці та житла, в якому вона перебуває після неї, має ще культурно відпочивати, гуртуючись у спільноти за інтересами: відповідно до фаху або хобі. Міжвоєнний період та суспільство того часу охарактеризовані незвичним феноменом – який ніколи потім вже не проявлявся – коли працівники, відписуючи однопроцентні кошти від своєї заробітної плати, збирали необхідні суми та розпочинали спорудження спільного будинку для власних культурно-відпочинкових потреб. Таким чином, у Львові різними суспільними організаціями або крупними підприємствами було збудовано багато різноманітних клубів. Найвідомішим із них був Будинок комунальних працівників міста. Споруджували його робітники власними силами у вільний від основної роботи час. Було оголошено конкурс на проєкту

пропозицію, в якому перемогла робота Т. Врубеля та Л. Карасінського, що були тоді одними з найвідоміших архітекторів у місті. Будівля займала майже цілу поверхню ділянки, за винятком невеликого внутрішнього подвір'я, яке повинно було забезпечувати освітлення театрального залу. Нетиповим для архітектури Львова є фасад, що демонстрував ознаки "правдивої архітектури" з нетинькованою червоною цегли з демонстрацією залізобетонних конструктивних елементів. У клубах того часу обов'язково мав бути кінотеатр, був він і тут під назвою "Святовид".

Другим популярним клубом був Будинок залізничників, тільки на відміну від попереднього, він був виконаний у білій нетинькованій цеглі. Єдиною декорацією стін була об'ємна кладка. Це нетиповий для Львова приклад реалізації німецького проєктанта. Ним був архітектор Р. Міллер, що очолював тоді архітектурний відділ Варшавської дирекції Польської державної залізниці і проєктував залізничні будівлі на території усієї Польщі. Саме з цього офісу у 1929 р. Львів отримав проєкт Будинку залізничників. Оскільки ділянка була розташована на території давнього Городоцького кладовища, Г. Заремба, що відповідав за будівництво, був змушений уважно дотримуватися великого переліку правил і це дуже сповільнювало зведення об'єкта. Тому клуб було остаточно закінчено і віддано у користування лише в 1937 р. Тут теж містився кінотеатр, який мав назву "Роху", натхненником для якої найімовірніше став Самуель Ліонель "Роху" Ротафель, відомий тоді американський режисер і імпресаріо, засновник театру "Роху" в Нью-Йорку.

Українська громада в 20-х рр. ХХ ст. намагалася ініціювати створення громадських будівель із проявами національної ідентичності. Це проявлялося у використанні спадистих дахів, ідентичних до народної архітектури карпатського регіону; адаптації та переосмислення бань бойківських та лемківських церков та наслідуванні загальних рис візантійського стилю. Приклади клубних будівель знаходимо у творчому доробку відомого українського архітектора міжвоєнного періоду Євгена Нагірного, який більше відомий як неперевершений майстер сакрального будівництва. Цікавим є його проєкт Народного дому на Богданівці у Львові, виконаний у 30-х рр. ХХ ст. Його архітектура збагачена використанням вікон із різною формою прорізів – напіваркових, круглих, прямокутних та стрілчастих, накриттям банею об'єму сходової клітки, фрагментами, що створюють образ, який асоціюється з традиційною українською церквою. Проте реалізація сильно відрізняється від проєкту. Усі характерні архітектурні особливості українського народного дому, окрім спадистого даху над основним об'ємом, були усунуті. З креслень видно, що він повинен був мати багатofункціональний зал на 400 місць зі сценою, велику кількість громадських та просвітницьких просторів. На сьогодні головна функція будівлі – гуртожиток, а на нижньому рівні, що виходить на вул. Городоцьку, приміщення розподілені між декількома власниками, які добудовують недолугі об'єми, що нищать цілісність сприйняття об'єкта. Тому першопочаткове призначення Народного дому як культурно-просвітницького осередку повністю знівельоване.

Таких культурно-просвітницьких клубних будівель у міжвоєнному Львові було зведено чимало. Вони були різноманітних розмірів, розташовані у різних районах міста і відзначалися досить великою стилевою палітрою фасадного опорядження. Поступово для спорудження клубних будівель почали використовувати залізобетонний каркас, що давало змогу добиватися великих просторів для залів та рекреацій. Окрім великої кількості різних приміщень для проведення дозвілля, в клубах практично завжди діяли кінотеатри, що додавало їм неабиякої популярності.

За радянської влади з'являються будинки (палаці) культури, які присвячуються видатним особистостям, професійним спілкам, піонерам та ін. Вони часто розташовуються у вже існуючих культурно-просвітницьких установах та клубах. Наприклад, Будинок культури працівників зв'язку та Будинок культури залізничників практично тільки змінили назви на табличках з польської на російську мову. Часом перекладалася тільки назва, функціональне призначення об'єкта залишалося незмінним. Будинок солдата у 1961 р. був добудований і там відкрився Палац культури ім. Ю. Гагаріна, а Будинок офіцерів зайняв простори Народного дому. Будинок комунальних працівників міста не просто змінив назву на Будинок культури трамвайників, його якісна архітектура була дуже зручною і це

сприяло популярності серед населення міста. У 1976–1980 рр. було вирішено його розбудувати. Збільшили параметри сцени та допоміжних просторів за нею, що вплинуло на зміну довжини фасаду. Проте декорування цих нових фрагментів повторювало прийоми, використані на первинній міжвоєнній будівлі, завдяки чому об'єкт у цілості сприймається дуже органічно і не втратив своєї першопочаткової привабливості. Це спричинило зміну статусу і з клубу трамвайників він став міським палацом культури.

У радянський час Львів активно розбудовувався, підкорюючи нові території, де виникали підприємства та житлові мікрорайони, яким потрібні були клубні приміщення. Так, у 1982 р. у південно-західному житловому мікрорайоні “Сріблястий” з'явився Палац культури і техніки заводу ЛОРТА (Львівського об'єднання радіотехнічної апаратури), для якого було використано типовий проєкт для Узбекистану. Враховуючи більш холодний та дощовий клімат Львова, архітектори переробили глибокі лоджії на вікна, значно розвинули сценічну частину з колосниковою коробкою, поліпшили планування вестибюлів та холів. Також було замінено шестиметрові балки на дев'ятиметрові, що вплинуло на збільшення площі об'єкта, який на час закінчення будівництва отримав нагороду за кращу громадську будівлю в СРСР. В оформленні було використано засоби монументального мистецтва, художню кераміку та скло¹.

А у південно-східному напрямку від центру у 1984 р. біля парку “Погулянка”, за проєктом З. Підлісного, А. Вацака, М. Сметани та інженера В. Сприси, було побудовано великий Палац піонерів та школярів. Він складався з трьох з'єднаних між собою функціональних частин: видовищної, гурткової та спортивної. Перша була задумана як основа загальної об'ємно-просторової композиції і включала різні за призначенням зали: театральний на 500 місць зі сценою, кінолекційний на 126 місць, театр ляльок на 138 місць і виставкові зали. Гурткова частина споруди сполучала між собою видовищну та спортивну частини і мала на партері широкий простір, який забезпечував візуальний та пішохідний зв'язок між парадною площею перед об'єктом та парковою зоною із ставком – за ним. У південно-східному крилі було розташовано освітлений верхнім світлом спортивний зал. Проєктом ще було передбачено критий плавальний басейн, який так і не вдалося реалізувати. Споруда була збудована з цегли та збірного залізобетону, а в її опорядженні використано теразитовий тиньк, природний камінь, алюміній, твори прикладного та декоративного мистецтва. Основними акцентами фасаду є об'ємні бетонні рами навколо віконних прорізів та балкон-тераса другого поверху видовищної частини, що водночас відіграє роль дашка над головним входом і колонадою бетонних стовпів у проході під гуртковими приміщеннями (Терегубова Т. О., Мих Р. М. Архітектурно-історичний нарис. Львів, 1989).

Перші роки незалежності України були пов'язані з важкою економічною ситуацією, яка позначилася і на долі клубних об'єктів, адже вони існували за державні дотації, які різко припинилися. Деякі з клубів так і не змогли відродитися. Проте більшість все ж вистояла завдяки розширенню своїх функцій та веденню гнучкої політики. Проте це не завжди мало тільки позитивні наслідки. Здача частини приміщень в оренду призвела до хаосу, стихійного перепланування та захарачення внутрішніх просторів. Але змінивши свої назви, більшість львівських клубів існує і користується великою популярністю у населення міста.

В останнє десятиліття потреби суспільства щодо об'єктів культури дещо змінилися. Розширилася типологія клубних закладів. Безліч людей не хоче відвідувати великих шумних заходів, вони націлені спілкуватися малими групами, обговорювати різноманітні питання та навчатися разом. З огляду на це, з'явився потужний запит на сучасні невеликі простори для комунікації, набуття різноманітних знань та відпочинку. Вони часто облаштовуються у колишніх квартирах або крамницях і існують там протягом короткого терміну часу. Ця тимчасовість призводить до того, що їхні інтер'єри обладнані перегородками, які трансформуються для забезпечення нових функцій. Так, першим антикафе Львова стала “СоММuna”, що мала локацію практично на площі

¹ Інформація від архітектора адаптації проєкту – Гуринович Юлії.

Ринок – у самому серці міста. Вона була частиною культурного простору для львів'ян, де можна було з користю приємно провести час, попрацювати, відпочити, почитати, попити каву та насолодитись вечірнім містом, адже тут були інтернет-кафе, антикафе, коворкінг простір, бізнес-центр, офіс, копі-центр. Функція харчування тут була представлена мінімально і становила другорядну функцію, поруч із культурним та розвиваючим проведенням часу. Проте у Львові пиття кави є практично культом, тому потреба у ньому існує завжди і всюди – так народилася ідея назвати цей культурний простір “антикафе”, адже тут фактично не їдять. Відвідувач не платить за отримані послуги, а тільки за час, проведений на локації.

Проте великі культурно-просвітницькі об'єкти досі є актуальними, особливо при навчальних закладах, тому вони будуються, проте вже не так масово, як раніше. Так, при Українському Католицькому Університеті у вересні 2017 р. на базі бібліотеки з'явився Центр Митрополита Андрея Шептицького. У ньому також знаходяться навчальні аудиторії, конференц-зали, кафе та крамниці. Це сучасний ресурсно-інформаційний центр, яким користуються не тільки студенти цього навчального закладу, а й усі бажаючі у Львові. Першопочатково проєкт розроблявся у німецькому архітектурному бюро Behnisch Architecte, потім до місцевих умов його адаптувало бюро Chaplinsky & Associates. Дизайн об'ємно-просторового вирішення культурного центру виконано таким чином, що об'єкт нагадує стос книг, поскладаних одна на одну. Ця будівля споруджувалася з думкою про гармонійність із навколишнім середовищем. Адже, незважаючи на новітність матеріалів та форм, вона гарно співіснує із природним ландшафтом Стрийського парку. На фасадах Культурного центру продемонстровано багато відкритого бетону, термоізоляцію, використано пасивні технології енергозбереження. Наприклад, великі тераси, окрім навчальних та рекреаційних функцій, є ще термоізоляторами, що захищають будівлю від спеки та холоду. Також на фасаді будівлі є пасивні жалюзі, які, водночас, зберігають світло. Співробітники Українського Католицького Університету кажуть, що загальна ідея організації простору тут полягає у тому, аби стимулювати співпрацю, адже будівля є абсолютно прозорою всередині (Власюк О. Я працюю в Центрі Митрополита Андрея Шептицького. Львів, 2017).

Також активно пристосовуються існуючі історичні будівлі. У Пороховій вежі, на базі Львівської обласної організації Національної спілки архітекторів України, восени 2018 р. було відкрито Центр архітектури, урбаністики та дизайну “Вежа”. Тут провадяться культурні заходи, виставки та проєкти, пов'язані з архітектурною тематикою.

У приміщеннях трамвайного депо кінця XIX–початку XX ст. поступово реалізується проєкт креативного середовища соціального хабу для комунікації бізнесу “LEM station”, названого на честь відомого письменника-фантаста Станіслава Лема, що народився у Львові. Тут планується створити комплекс із коворкінгами, стартап-боксами, залами для майстер-класів та заходів, творчими майстернями, центром із розвитку дітей, поштовим відділенням, амфітеатром, еко-парком, паркінгом. Насамперед тут має бути місце, де львів'яни можуть прийти, відпочити і приємно покомунікувати, а також отримати можливість реалізувати себе. Основним завданням є здійснення трансформації старого трамвайного депо в інноваційний креативний центр, який стане точкою перетину і самореалізації митців, підприємців, науковців та інших представників креативних індустрій. Також тут регулярно проводять інструментальні концерти “LvivMozArt”, ярмарки антикваріату “Глум і Крам” та інші міські культурні заходи. Від 2018 р. постійно діє виставка раритетних зразків транспорту “Ретро-гараж”.

На початку червня 2015 р. будівля Фабрики повидла на Підзамче була викуплена приватною фундацією Harald Binder Cultural Enterprises задля створення там новітнього культурного центру, унікального для міста. Є наміри реорганізувати територію промислового об'єкта на Центр сучасного мистецтва – некомерційний культурний проєкт із майстернями, галереями, просторами, внутрішнім двориком, кафе та технологічними приміщеннями. Основною ідеєю стало бажання, експериментуючи, знайти, насамперед, типову модель регенерації історичних індустріальних об'єктів, яка підходила би саме для України. Тут мають поєднатися бізнес та мистецтво щоб слугувати місцевій спільноті. Для цього на фабриці мають відбуватися не лише комерційні заходи, а й некомерційні концерти,

ярмарки, має діяти бібліотека. Фабрика повидла, що запрацює в новому режимі, має дати поштовх до розвитку всієї території Підзамча.

Висновки

На сьогодні спостерігається тенденція, коли знакові історичні об'єкти, що часто вже давно втратили свою первинну функцію, викликають зацікавлення потенційних інвесторів. Щоб не втратити цінних об'єктів культурної спадщини міста, провадиться політика інтеграції пам'ятки у новий функціональний контекст. Серед найпопулярніших рішень переважають культурно-просвітницькі функції: медіатеки, коворкінги, соціальні хаби, мистецькі та культурні центри. Їхньою головною метою є поживлення культурного спілкування та громадського життя у місті. Завдяки сучасним матеріалам та технологіям архітектори та дизайнери мають можливість створити гнучкі універсальні простори, які дають змогу швидко реагувати на зміну попиту користувачів та проводити широку палітру заходів. Інноваційні підходи в будівельному процесі допомагають зберегти знакові об'єкти та ввести архітектурне середовище міста у європейський та світовий контексти.

Бібліографія

- Бірюльов Ю. О. (2005). *Мистецтво львівської сецесії*. Львів : Центр Європи.
- Божко Н. М., Цубов Л. В. (2016). Культурно-мистецькі заклади Львова наприкінці XVIII–XIX століть та їхній вплив на розвиток міста. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jan/7723/5.pdf> (дата звернення: 02.09.2022).
- Власюк О. (2017). Я працюю в Центрі Митрополита Андрея Шептицького (Львів). Київ : The Village. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/business/wherework/262661-ya-pratsyuyu-v-tsentri-sheptitskogo> (дата звернення: 02.09.2022).
- Вуйцик В. С., Липка Р. М. (1987). *Зустріч зі Львовом : путівник*. Львів : Каменяр.
- Жук І. (1996). *Будинок товариства “Дністер”*. Львів : Центр Європи.
- Нога О. (2009). *Іван Левинський: архітектор, підприємець, меценат*. Львів : Центр Європи.
- Проскураков В. І. (2000). Архітектура будинків і споруд в м. Коломия, які використовувалися, пристосовувалися і проектувалися для діяльності українських театрів. *Вісник НУ “Львівська політехніка”*. № 410. С. 195–203.
- Проскураков В. І., Стояновський О. (2000). Архітектура українських культурно-просвітницьких будинків і споруд, спроектованих архітектором Є. Нагірним у 20–30 роках XX століття. *Вісник НУ “Львівська політехніка”*. № 410. С. 203–207.
- Терегубова Т. О., Мих Р. М. (1989). *Львів. Архітектурно-історичний нарис*. Київ : Будівельник. С. 250, 251.
- Чепелик В. (2000). *Український архітектурний модерн*. Київ : КНУБА.
- Черкес Б., Грицюк Л. (1991). Возвращение Евгения Нагирного. *Архитектура СССР*. Москва : Стройиздат. № 1/2. С. 90–103.
- Центр міської історії. Інтерактивний Львів. Вул. Театральна, 22 – “будинок офіцерів” (колишній народний дім). URL: <https://lia.lvivcenter.org/uk/objects/teatralna-22/> (дата звернення: 02.09.2022).
- Grzegorz Łuszczak. (2010). *Nauczyciele i wychowawcy szkół jezuickich we Lwowie 1608–1773*. Kraków : Wydawnictwo WAM.

References

- Biryul'ov, Yu. O. (2005). *Mystetstvo l'viv's'koyi setsesiyi*. L'viv: Tsentr Yevropy.
- Bozhko, N. M., Tsubov, L. V. (2016). Kul'turno-mystets'ki zaklady L'vova naprykintsi XVIII–XIX stolit' ta yikhniy vplyv na rozvytok mista. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jan/7723/5.pdf> (accessed: 02.09.2022).
- Vlasyuk, O. (2017). Ya pratsyuyu v Tsentri Mytropolitya Andreye Sheptyts'koho (L'viv). Kyiv: The Village. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/business/wherework/262661-ya-pratsyuyu-v-tsentri-sheptitskogo> (accessed: 02.09.2022).
- Vuytsyk, V. S., Lypka, R. M. (1987). *Zustrich zi L'vovom: putivnyk*. L'viv: Kamenyar.
- Zhuk, I. (1996). *Budynok tovarystva “Dnister”*. L'viv: Tsentr Yevropy.
- Noha, O. (2009). *Ivan Levyns'kyi: arkhitektor, pidpryyemets', metsenat*. L'viv: Tsentr Yevropy.

Proskuryakov, V. I. (2000). Arkhitektura budynkiv i sporud v m. Kolomyya, yaki vykorystovувалysya, prystosovувалysya i proektuvалysya dlya diyal'nosti ukrayins'kykh teatriv. *Visnyk NU "L'vivs'ka politekhnika"*, No. 410, pp.195–203.

Proskuryakov, V. I., Stoyanovs'kyu, O. (2000). Arkhitektura ukrayins'kykh kul'turno-prosvitnyts'kykh budynkiv i sporud, sproektovanykh arkhitektorom Ye. Nahirnym u 20–30 rokakh XX stolittya. *Visnyk NU "L'vivs'ka politekhnika"*, No. 410, pp. 203–207.

Terehubova, T. O., Mykh, R. M. (1989). *L'viv. Arkhitekturno-istorychnyy narys*. Kyiv: Budivel'nyk. pp. 250, 251.

Chepelyk, V. (2000). *Ukrayins'ky arkhitekturnyy modern*. Kyiv: KNUBA.

Cherkes, B., Gritsyuk, L. (1991). *Vozvrashcheniye Yevgeniya Nagirnogo. Arkhitektura SSSR*. Moskva: Stroyizdat, No. 1/2, pp. 90–103.

Tsentr mis'koyi istoriyi. Interaktyvnyy L'viv. Vul. Teatral'na, 22 – “budynok ofitseriv” (kolyshniy narodnyy dim). URL: <https://lia.lvivcenter.org/uk/objects/teatralna-22/> (accessed: 02.09.2022).

Grzegorz Łuszczak. (2010). *Nauczyciele i wychowawcy szkół jezuickich we Lwowie 1608–1773*. Kraków: Wydawnictwo WAM.

Yuliia Bohdanova¹, Ihor Kopylyak²

¹ senior lecturer Department of architectural environment design,
Lviv Polytechnic National University, Lviv
e-mail: Yuliia.L.Bohdanova@lpnu.ua
orcid: 0000-0002-9528-0038

² senior lecturer Department of architectural environment design,
Lviv Polytechnic National University, Lviv
e-mail: ihor.m.kopyliak@lpnu.ua
orcid: 0000-0003-4318-3145

FORMATION HISTORY OF THE ARCHITECTURE OF CLUB BUILDINGS OF LVIV

© Bohdanova Y., Kopylyak I., 2022

The article shows the history of the formation of the architecture of Lviv clubs from the beginning of their formation to the present day. Today, there is a trend where iconic historical objects, which often have lost their original function, attract the interest of potential investors. In order not to lose valuable objects of the city's cultural heritage, a policy of integrating the monument into a new functional context is being pursued. Cultural and educational functions prevail among the most popular solutions: media libraries, co-working spaces, social hubs, art and cultural centers. Their main goal is to revitalize cultural communication and public life in the city. Thanks to modern materials and technologies, architects and designers have the opportunity to create flexible, universal spaces that allows quickly respond to changes in user demand and hold a wide range of events. Innovative approaches in the construction process make it possible to preserve iconic objects and bring the architectural environment of the city into European and world contexts.

Modern trends in the development of society indicate that there is an acute need for buildings and spaces for the cultural activities of numerous societies and organizations. Recently, as a result of the diversity of urban life, new forms of public communication have appeared, and therefore, new types of buildings in which such communication takes place. The social conditions of each socio-economic formation leave their mark on the type of building, give it a new social meaning and structure. Therefore, in order to predict the development of multifunctional cultural and educational objects today, to determine their optimal functional structure and volume-spatial solution of the auditorium, capable to exist for different types of events, it is necessary to know and use the architectural experience of past times, when cultural and educational buildings and clubs are becoming the most popular, both on our territory and in the world.

Key words: cultural and educational institutions, club buildings, People's House, Palace of Culture and Technology, House of Culture, co-working space, social hub.